

РОЗДІЛ V

Гроші, фінанси та кредит

УДК 336:225.3

Карлін Микола,
доктор економічних наук, професор,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0002-1421-1066
e-mail: karlin.lutsk@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-03-121-127>

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

В статті аналізуються проблеми формування та використання місцевих бюджетів в Україні, насамперед бюджетів регіонів та об'єднаних територіальних громад; обґрунтовуються шляхи їх вирішення з урахування світового досвіду, передусім країн ЄС. В статті виявлені межі фіскальної децентралізації в Україні на сьогодні та на перспективу; досліджені проблеми дотування з державного бюджету об'єднаних територіальних громад та запропоновані шляхи їх вирішення; обґрунтовані нові підходи до розширення податкової бази місцевих бюджетів, насамперед за рахунок частини податку на додану вартість; запропоновано новий варіант використання реверсної дотації; уточнено критерії надання базової дотації ОТГ.

Ключові слова: фіскальна децентралізація, регіон, об'єднана територіальна громада, ЄС, Польща, Україна.

Карлін Николай,
доктор экономических наук, профессор,
Восточноевропейский национальный университет имени Лесии Украинки,
заведующий кафедрой финансов, банковского дела и страхования, г. Луцк

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФИСКАЛЬНОЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ МИРОВОГО ОПЫТА

В статье анализируются проблемы формирования и использования местных бюджетов в Украине, прежде всего бюджетов регионов и объединенных территориальных общин; обосновываются пути их решения с учетом мирового опыта, прежде всего стран ЕС. В статье выявлены границы фискальной децентрализации в Украине на сегодня и на перспективу; исследованы проблемы дотирования из государственного бюджета объединенных территориальных общин и предложены пути их решения; обоснованы новые подходы к расширению налоговой базы местных бюджетов, прежде всего за счет части налога на добавленную стоимость; предложено новый вариант использования реверсной дотации; уточнены критерии предоставления базовой дотации ОТО.

Ключевые слова: фискальная децентрализация, регион, объединенная территориальная община, ЕС, Польша, Украина.

Mykola Karlin,
Doctor of Economic Sciences, Full Professor,
Lesia Ukrainka Eastern European National University,
Head of the Department of Finance, Banking and insurance, Lutsk

PROBLEMS AND PROSPECTS OF FISCAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF WORLD EXPERIENCE

The need for fiscal decentralization is due to the need to overcome centrifugal economic trends in the country in Ukraine. At the same time, the implementation of fiscal decentralization in Ukraine, along with the positive ones, revealed some problems that are important to study and correct in the light of world experience, especially the EU countries, as this is a necessary step in view of the European integration course of our country. First of all, it concerns the overcoming of centrifugal tendencies in the more developed regions of Ukraine, which requires studying the experience of EU countries in solving this problem. Based on this experience, it is important to put the state's revenues and expenditures under the strict control of the public of the regions in order to overcome corruption in the higher echelons of the Ukrainian authorities. To solve this problem, it would be expedient to consolidate existing regions and introduce a bicameral parliament in Ukraine, for example, in many countries of the world. The limit for the redistribution of state (public) finance between the center and the regions of Ukraine in the coming years should be the proportion of 50 to 50%, with the increase in 2020 in the ratio of 35 to 65% in favor of local budgets. When developing a new mechanism for distributing taxes and expenditures between the center, regions and enlarged communities of Ukraine, it is necessary to develop such measures that would allow the latter to obtain additional tax opportunities for financing additional expense powers. For this purpose it is important to leave at the level of certain regions a certain part of the VAT, and at the level of the united territorial communities to half of the income tax. A fiscal problem for many regions of Ukraine is that most local governments and newly formed united territorial communities do not have the appropriate financial resources for efficient use of resources. Therefore, with the further reformation of united territorial community finances, it is necessary to develop a mechanism for the interconnection of regional financial funds and relevant united territorial community funds to address these problems.

Key words: fiscal decentralization, region, united territorial community, EU, Poland, Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В Україні процес фіскальної децентралізації відбувається в складних соціально-політичних умовах, що вимагає періодичного внесення відповідних змін у механізм її проведення. Тому здійснення фіскальної децентралізації з урахуванням досвіду країн світу є необхідним кроком з огляду на євроінтеграційний курс України. Проте трансформація державного устрою нашої держави може створити нові виклики для українського суспільства. Насамперед це стосується посилення відцентрових тенденцій у більш розвинутих регіонах, що вимагає вивчення досвіду зарубіжних країн у подоланні подібних тенденцій. До сьогодні подібна проблема не знайшла належного відображення в українській науковій літературі та в практиці господарювання, що вимагає подальших досліджень. Не однозначно сприймається й принцип добровільності при створенні об'єднаних територіальних громад, що веде до порушень у реалізації розроблених державою планів щодо нового адміністративно-територіального устрою України.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. В українській фінансовій літературі поки недостатньо публікацій щодо аналізу негативів фіскальної децентралізації в умовах соціально-економічної нестабільності в Україні в останні роки. Певні пропозиції щодо шляхів покращення фіскальної децентралізації в Україні в сучасних умовах містяться в роботах І. Вахович, В. Вишневського, Г. Возняк, Ю. Ганущака, Б. Данилишина, О. Десятнюк, О. Дяконенко, Я. Жаліло, О. Кириленко, С. Кравціва, А. Крисоватого, І. Луїної, Н. Проць, І. Сторонянської та інших. Разом з тим, подальшого дослідження вимагають питання оптимізації видатків об'єднаних територіальних громад, оскільки у багатьох із них частина коштів поки використовується недостатньо ефективно. Крім того, важливо оптимізувати чисельність ОТГ, так як частина з них не стала фінансово спроможною. Суттєвою проблемою фіскальної децентралізації є і той факт, що в Україні взагалі не розглядається питання укрупнення областей, хоча задекларовано, що ми здійснюємо адміністративно-територіальну реформу за польським зразком.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування необхідних змін до проведення фіскальної децентралізації в Україні з урахуванням сучасного досвіду країн світу. Досягнення визначеної мети потребує вирішення таких **завдань**: уточнити форми реалізації принципів фіскальної децентралізації; проаналізувати сучасний стан та проблеми фіскальної децентралізації в Україні; вивчити досвід здійснення фіскальної децентралізації у зарубіжних країнах та можливості його використання в Україні. Метою статті є також обґрунтування низки нових фінансових заходів у подоланні проблем

фіскальної децентралізації України, щоб, з одного боку, зменшити відцентрові тенденції в країні, а, з другого боку, забезпечити умови для саморозвитку регіонів і громад.

Виклад основного матеріалу. Необхідність фіскальної децентралізації в Україні, крім всього іншого, пояснюється наявністю відцентрових економічних тенденцій в країні, що вимагає їх прискореного подолання. Загалом, для викорінення вказаного явища слід дотримуватися загальноєвропейського принципу розширення фінансової спроможності регіонів, для чого потрібно передати якнайбільше доходних та видаткових повноважень бюджетам різних рівнів. Проблемою є те, що в умовах здійснення децентралізації місцеві бюджети постійно приймають нові повноваження, часто не забезпечені фінансами, а частка бюджетних коштів, які розподіляються органами центральної влади, не скорочується [1]. Загалом, можна зробити висновок про те, що сьогодні міжбюджетні відносини в Україні побудовані за системою трансфертного типу, яка призводить до надмірної централізації бюджетних коштів, і відповідно, до відцентрових тенденцій. Зокрема, аналіз причин виходу Великої Британії з ЄС показав, що основними його прихильниками стали жителі малих міст і містечок, та сільські жителі, оскільки вони втратили вплив на вирішення місцевих проблем за допомогою своїх фінансів [2]. У результаті ці населені пункти перетворюються у пристанище маргіналів, серед яких різко зростають відцентрові тенденції. Тому в Україні важливо не допустити подібної ситуації, удосконаливши процес фіскальної децентралізації. Для вирішення проблеми відцентрових тенденцій в Україні було б доцільним розглянути питання щодо введення двопалатного парламенту за прикладом ряду унітарних країн світу, щоб посилити роль регіонів у проведенні фіскальної політики нашої держави. Це дозволить українській державі зберегти ефективний контроль над регіонами, оскільки завершення процесу децентралізації може стати, як кроком до майбутнього процвітання, так і кроком до майбутнього розпаду України, чого не можна допустити. Водночас, треба враховувати той факт, що нині області та райони отримують відносно менше (з урахуванням інфляції) коштів, тоді як частка великих міст та ОТГ зростає, що свідчить про намір центральної влади перетворити їх в основних суб'єктів управління на субнаціональному рівні. Це може посилити відцентрові тенденції в Україні, тому необхідно шукати баланс інтересів між громадами, регіонами і центром при розподілі суспільних фінансів.

Складною теоретичною проблемою є визначення принципу розподілу суспільних фінансів між центром та регіонами, тим більше в умовах захоплення Росією частини території нашої країни. Досвід багатьох розвинутих країн говорить, що в мирних умовах ця межа, як правило, знаходиться на рівні 50 % на 50 %. Указом Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» визначено, що питома вага місцевих бюджетів має становити не менше 65 % у Зведеному бюджеті держави [3]. На наш погляд, межею перерозподілу державних фінансів між центром і регіонами України в найближчі роки повинна стати пропорція 50 на 50 % із поступовим збільшенням останньої до співвідношення 35 на 65 % на користь регіонів. Виходячи з досвіду Іспанії та Великої Британії в Україні було б доцільним розглянути питання й про надання додаткових прав у формуванні та використанні своїх доходів більш розвинутим регіонам, зокрема й в області збору і використанні податків, щоб зменшити відцентрові тенденції у розвитку областей Сходу України [4, с. 259]. Передача додаткових доходів, зокрема й невеликої частини податку на прибуток підприємств (ПНП) в бюджети територіальних громад – недостатня умова фіскальної децентралізації в Україні. На наш погляд, за бюджетами регіонів доцільно закріпити не менше половини ПНП, а також частину податку на додану вартість (ПДВ), щоб підвищити рівень його збору в регіонах. Крім того, необхідно поступово відмовитися від відшкодування ПДВ експортерам сировини з лагом в 1-2 % в рік, щоб стимулювати її переробку в Україні, а частину цих додаткових доходів доцільно спрямувати насамперед на вирішення екологічних проблем в регіонах (не менше 25 %). Одночасно, розподіл податкових надходжень між регіонами України повинен здійснюватися з врахуванням не тільки реального, а й потенційного рівня доходів на душу населення у них, тобто враховувати принцип податкоспроможності регіонів, рівень тінізації їх економіки та надходження коштів від заробітчан до регіону.

Одним із основних бюджетоутворюючих податків громад у нашій країні є податок на землю, але поки проблемою є розмежування меж населених пунктів, питання власності на землю, запровадження ринку землі та надання її в концесію. Важливо, щоб ринок землі був запроваджений в Україні за прикладом скандинавських країн, насамперед Фінляндії, де держава жорстко контролює

ефективність використання землі та її продаж. Щодо продажу землі іноземцям, то в Україні доцільно застосувати досвід Польщі, яка дозволила її обмежений продаж іноземцям тільки через кілька років після вступу в ЄС. Крім того, при визначенні ставки податку на нерухомість в Україні головним критерієм повинна стати не її загальна площа, а ринкова вартість, як це робиться у більшості країн світу. Певним джерелом доходів регіонів та місцевих громад могли б стати доходи й від сортування та переробки відходів, якщо б держава фінансово стимулювала подібну діяльність. Для цього також необхідно розробити механізм взаємозв'язку регіональних екологічних фінансових фондів і коштів ОТГ.

В останні роки все більше вчених та практиків України виступають за повернення податку на гральний бізнес, оскільки він використовується у багатьох країнах світу та наповнює бюджет. Не дивлячись на його заборону, він процвітає в Україні під виглядом різного роду лотерей, на чому заробляють тіньові структури, а не держава. Якщо в 2013 р. операторами лотерей до державного бюджету було сплачено 321 млн грн податку, то в 2015 р. тільки 64,2 млн. Тому справедливим є вимоги МВФ щодо легалізації грального бізнесу в Україні з введенням відповідного податку та направленням його частини до місцевих бюджетів. Механізм введення цього податку в Україні можна запозичити в Польщі. У цій країні діяльність в галузі ігор та взаємних парі дозволяється державою згідно з умовами, зазначеними в Акті про азартні ігри та взаємні парі. Ними є ігри з метою виграшу грошей або призів, результат яких залежить від випадку. Держава має монополію на проведення діяльності у сфері цифрових ігор і грошових лотерей. Останні підлягають нормуванню, головним інструментом якого є надання концесій та узгодження правил ігор.

Суттєвим проривом у здійсненні фіскальної децентралізації в Україні є створення об'єднаних територіальних громад. Позитивним моментом в цьому плані є й надання ОТГ з боку держави субвенції на формування інфраструктури, що належить до комунальної власності відповідної громади. Дана субвенція враховує чисельність сільського населення та площу території громади. Держава також надає ОТГ медичну та освітню субвенцію, але разом з тим вона за допомогою реверсної дотації вилучає у високоприбуткових ОТГ значну частину доходів, що знижує зацікавленість їх керівництва у збільшенні доходів таких ОТГ, які вони могли б направити на вирішення насамперед екологічних проблем. Тому пропонуємо суму реверсної дотації залишати в регіоні при умові, що вона буде повністю використана на захист навколишнього середовища, або на здійснення спільних місцевих проектів. Фінансування подібних проектів може здійснюватися й за рахунок інших джерел, зокрема за кошти міжнародної фінансової допомоги. Згідно Методики формування спроможних територіальних громад [5], чисельність ОТГ в Україні не повинна бути меншою, ніж 5-7 тисяч осіб; питома вага базової дотації не повинна перевищувати 30 % від власних доходів; витрати на утримання управлінського апарату не можуть перевищувати 20 % власних доходів. Водночас, аналіз практики показує, що у фінансово спроможних ОТГ доходи управлінців суттєво більші, ніж у менш заможних ОТГ, що пояснюється більшими доходами перших. Це пов'язано з тим, що фінансово спроможні ОТГ стараються включати в себе тільки самодостатні сільради. Водночас, фінансово спроможні ОТГ біля міст виступають проти створення з ними спільних ОТГ, оскільки при такому об'єднанні всі питання вирішуватиме орган місцевого самоврядування, сформований в основному з депутатів від цих міст, і вони можуть бути не на користь сільських жителів. Тому необхідно створити умови для ефективного громадського контролю за використанням фінансів ОТГ із залученням всіх жителів подібних громад.

Суттєвою проблемою для фінансів новостворених ОТГ є зміна принципу розподілу інфраструктурної субвенції для них. Так, у квітні 2018 р. Кабінет Міністрів України затвердив механізм розподілу обсягу субвенції з державного бюджету на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад [6], згідно якого вони стали отримувати значно менші кошти, ніж раніше, оскільки вона стала розподілятися на утричі більшу кількість ОТГ, ніж це було в 2017 р. Все це негативно позначиться на рівні задоволення базових потреб на первинному рівні. Зокрема, загальнонаціональне опитування населення «Громадська думка населення щодо реформи децентралізації» засвідчило те, що в Україні у 2018 р. 43 % опитаних відчули зміни на гірше в сфері медичного обслуговування [7]. Водночас, протягом 2010-2017 рр. питома вага витрат на охорону здоров'я у сільських бюджетах України скоротилася з 19,3 % до 0,03 % [8, с. 169]. Проблемою є й те, що найбільші обсяги базової дотації не завжди отримують найбідніші ОТГ, а ті, в яких не здійснюються належні заходи з розвитку бізнесу на місцях. Це пов'язано з неефективним вирівнюванням доходів

місцевих бюджетів за надходженнями від ПДФО. Тому доцільно при отриманні ОТГ базової дотації поряд з ПДФО запровадити й такі критерії, як наявність на території ОТГ новозареєстрованих упродовж попереднього року приватних підприємств; приріст коштів, залучених ОТГ протягом року на вирішення екологічних проблем громади; рівень переробки твердих побутових відходів; рівень сплати податку на нерухомість. Ці критерії важливо ввести ще до початку розробки бюджетів ОТГ на 2020 р., оскільки з вказаного року планується 100 % акцизного податку на пальне зараховувати до Дорожнього фонду. Досвід країн ЄС показує, що громади, більшість доходів яких надходять із власних податків чи плати за надання послуг, прагнуть нарощувати ці доходи, тоді як громади, у яких більшу частку доходів становлять урядові гранти, не зацікавлені у подібній діяльності. Тому в Україні слід поступово переходити від надання громадам різного рівня не дотацій та субсидій, а збільшення відрахувань для них від загальнодержавних податків та зборів.

Для України складною проблемою при проведенні децентралізації стало дотримання принципу добровільності, при якому фінансово спроможні селищні та сільські ради об'єднувалися в ОТГ з такими ж, як і вони. Тому після 2020 р. прийдеться проводити реорганізацію подібних ОТГ згідно раніше розробленими державою планами адміністративного устрою. У Польщі, як і у більшості постсоціалістичних країн, принцип добровільності при децентралізації не застосовувався, а все здійснювалося згідно встановлених державою планів. Єдине, що було змінено, це створення укрупнених повітів (районів), хоча на початку реформи від них планувалося відмовитися. Також влада Польщі при об'єднанні воєводств пішла на їх збільшення під тиском громадськості окремих із них (спочатку планувалося 7 воєводств, а в кінцевому підсумку зупинилися на 14 замість 49). Крім того, у Польщі пішли й на створення двох центрів в окремих воєводствах, щоб зупинити протидію їх керівництва. Поки ж, в Україні не використовується цей досвід Польщі, що порушує принцип стратегічної спрямованості розвитку як на регіональному, так і на загальнонаціональному рівнях. Якщо подібне не зробити зараз, то це прийдеться здійснити в прискореному порядку через 10-15 років, оскільки негативний приріст населення та масовий виїзд жителів нашої країни закордон прийняли непоправний характер, а прогнозовані експертами невисокі темпи розвитку української економіки недостатні для забезпечення належного рівня життя громадян України у майбутньому.

Виходячи із принципів економічного районування ми пропонуємо наступний варіант реформування адміністративно-територіального устрою України, який включає створення наступних укрупнених регіонів (областей): 1) Західнополіський (Волинська, Рівненська, Житомирська області, центр – м. Рівне); 2) Західноукраїнський (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька області, центр – Івано-Франківськ); 3) Подільський (Тернопільська, Хмельницька, Вінницька області; центр – м. Хмельницький); 4) Центральний (Київська, Чернігівська, Черкаська, Кіровоградська області, центр – м. Черкаси); 5) Причорноморський (Одеська, Миколаївська, Херсонська області; центр – м. Миколаїв); 6) Північно-східний (Сумська, Харківська, Полтавська області, центр – м. Полтава); 7) Придніпровський (Дніпропетровська і Запорізька області, центр – м. Дніпро); 8) м. Київ. Одночасно з укрупненням областей в Україні важливо ліквідувати облдержадміністрації, передавши їх основні функції виконкомам обласних рад, а їх контрольні функції – префектам. Після повернення окупованих Росією територій України було б доцільним створити Кримський (Автономна Республіка Крим і м. Севастополь, центр – м. Сімферополь) та Донбаський (Донецька, Луганська області, центр – м. Горлівка) регіони. Запропонована нами зміна традиційних центрів ряду регіонів пояснюється необхідністю прискореного розвитку менш розвинутих територій та їх центрів. У зв'язку із захопленням Росією частини Донбасу центрами підконтрольної України Донецької області стали Краматорськ, а Луганської області – Северодонецьк. Після деокупації Донбасу на певний час доцільно залишити ці міста обласними центрами відповідно Північнодонецької та Північнолуганської областей, а центрами повернених територій Донецької та Луганської областей залишити відповідно Донецьк та Луганськ, оскільки відновлення цих частин вказаних областей вимагатиме особливих управлінських дій. Одним із напрямів цих дій могло б стати створення на повернених територіях Донбасу вільної економічної зони за прикладом Північної Ірландії, що дозволило владі Великої Британії зупинити довготривалий військовий конфлікт в цьому регіоні. Крім того, вивезені у Росію з Донбасу підприємства дають підставу для України вимагати від неї відповідних репарацій.

Об'єднання областей в Україні обов'язково повинно йти паралельно з укрупненням районів та ліквідацією райдержадміністрацій. У майбутньому контроль за бюджетним процесом в районі доцільно покласти на префекта, як це робиться у Франції. Із рекомендацій ЄС і досвіду Польщі видно, що в Україні доцільно планувати розмір районів в межах 250–300 тис. осіб. Одночасно укрупненим районам треба надати такі ж права, як і польським повітам, особливо в частині формування своїх бюджетів, що сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів у них. Наші оцінки, зроблені для Волинської області, дозволяють говорити про необхідність виділення у ній 4 укрупнені райони: 1) Ковельський (північні райони), 2) Володимир-Волинський (західні райони); 3) Маневичівський (південні і східні райони), 4) Луцьк.

Поки невирішеною проблемою є й те, що в Україні, на відміну від Польщі, великі міста не поділені на окремі гміни (райони) з відповідними правами, що позитивно б вплинуло на розширення самостійності ОТГ у міських районах у фінансовому плані. Зрозуміло, що при використанні подібного досвіду, мери великих українських міст втратять суттєві права щодо розпорядження міським майном, землею та фінансами у створених ОТГ у районах у міст. Крім того, враховуючи те, що більшість функцій райдержадміністрацій у містах часто дублюють функції департаментів та управлінь міст, то вони підлягають ліквідації, а їх функції доцільно передати створеним на базі міських районів ОТГ.

Висновки та пропозиції. При розробці нового механізму розподілу податків та видатків між центром, регіонами та ОТГ, необхідно розробити такі заходи, які б дозволили місцевим бюджетам отримати як додаткові податкові можливості, так і оптимізувати видатки. Для цього важливо залишати на рівні окремих регіонів певну частину ПДВ, а на рівні об'єднаних територіальних громад до половини податку на прибуток. Оскільки більшість місцевих органів самоврядування й частина ОТГ поки не мають належних фінансових ресурсів для ефективного використання ресурсів, тому необхідно розробити механізм взаємозв'язку регіональних фінансових фондів та відповідних фондів ОТГ щодо вирішення вказаних проблем. Для цього реверсну дотацію потрібно залишати в регіонах. Важливою умовою підвищення ефективності фіскальної децентралізації повинно стати удосконалення механізму державних дотацій, які треба перенацілити на створення на місцях кращих умов для розвитку бізнесу. Для оптимізації витрат місцевих бюджетів також важливо провести укрупнення районів та областей, а також на базі районів у великих містах створити ОТГ.

Джерела та література

1. Архангельський Ю. Чи може дефіцит держбюджету бути нульовим. *Дзеркало тижня*. 2016.1 жовтня. С. 7.
2. Раджан Р. Досвід Брекзиту. *День*. 2019. 28 березня. С.3.
3. Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/ 2015 «Про стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». URL: www/president.gov.ua/documents/18688.html.
4. Карлін М.І. Податкове регулювання міжбюджетних відносин в країнах ЄС: досвід для України. *Економічний форум*. 2014. №3. С. 254-260.
5. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 2014. *Урядовий кур'єр*. 2015. 6 травня. С. 9.
6. Про затвердження розподілу обсягу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад у 2018 році: розпорядженням КМУ від 04.04.2018 р. № 993 р. *Урядовий кур'єр*. 2018. 6 квітня. С. 10.
7. Громадська думка населення щодо реформи децентралізації. URL: [https:// dif.org.ua/article/detsentralizatsiya-dosyagnennya-problemi-otsinki-gromadyan](https://dif.org.ua/article/detsentralizatsiya-dosyagnennya-problemi-otsinki-gromadyan)
8. Дяконенко О. І. Вплив фінансової децентралізації на розвиток сільських поселень в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 3. С. 160-174.

References

1. Arkhanhelskyi, Yu. (2016, October 1). Chy mozhe defitsyt derzhbiudzhetu buty nulovym [Can a state budget deficit be zero]. *Dzerkalo tyzhnia*. pp.7 [in Ukrainian].
2. Radzhan, R. (2019, March 28). Dosvid Brekzytu. [Brakcit experience]. *Den*. pp. 3 [in Ukrainian].
3. Decree of the President of Ukraine dated January 12, 2015 № 5/2015 «On the Strategy of Sustainable Development «Ukraine-2020» (2015). Retrieved from www/president.gov.ua/documents/18688.html [in Ukrainian].

4. Karlin, M.I. (2014). Podatkove rehuliuвання mizhbiudzhjetnykh vidnosyn v krainakh EU: dosvid dlia Ukrainy. [Tax regulation of intergovernmental fiscal relations in the EU: experience for Ukraine]. *Ekonomichnyi forum*, 3, 254-260 [in Ukrainian].
5. On Approval of the Methodology for the Formation of Capable Territorial Communities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 8, 2015, № 2014 (2015, May 6). *Uriadovyi kurier*, 9 [in Ukrainian].
6. On approving the distribution of the amount of subvention from the state budget to local budgets for the formation of infrastructure of united territorial communities in 2018: by the CMU from 04.04.2018 № 993 (2018, April 6). *Uriadovyi kurier*, 10 [in Ukrainian].
7. Hromadska dumka naseleennia shchodo reformy detsentralizatsii [Public opinion on decentralization reform]. Retrieved from [https:// dif.org.ua/article/detsentralizatsiya-dosyagnennya-problemi-otsinki-gromadyan](https://dif.org.ua/article/detsentralizatsiya-dosyagnennya-problemi-otsinki-gromadyan) [in Ukrainian].
8. Dyakonenko, O.I. (2018) Influence of financial decentralization on the development of rural settlements in Ukraine [Influence of financial decentralization on the development of rural settlements in Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, 3, 160-174 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.06.2019 р.

УДК 336.330

Стащук Олена,
доктор економічних наук, доцент,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
професор кафедри фінансів та кредиту,
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0003-2622-7353
e-mail: helenastashchuk@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-03-127-132>

КРЕДИТУВАННЯ ЯК МЕТОД ФІНАНСУВАННЯ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

У статті розглянуто проблеми фінансування житлового будівництва та систематизовано основні методи й форми його фінансування. Обґрунтовано найбільш актуальні форми кредитування житлового будівництва з урахуванням їх переваг та недоліків. Досліджено тенденції інвестування будівництво житла в Україні. У роботі виявлено проблемні аспекти застосування облігаційних позик, банківських кредитів та іпотечних кредитів у практиці фінансування житлового будівництва. Ідентифіковано переваги та недоліки іпотечного кредитування у житловому будівництві. Запропоновано напрями реалізації політики житлового будівництва з метою підвищення інвестиційної привабливості житлової сфери та використання сучасних альтернативних форм фінансування житлового будівництва в Україні.

Ключові слова: фінансування, житлове будівництво, іпотечний кредит, облігаційна позика, банківський кредит; інвестиції у будівництво житла.

Стащук Елена,
доктор экономических наук, доцент,
Восточноевропейский национальный университет имени Лесы Украинки,
профессор кафедры финансов и кредита, г. Луцк

КРЕДИТИРОВАНИЕ КАК МЕТОД ФИНАНСИРОВАНИЯ ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА

В статье рассмотрены проблемы финансирования жилищного строительства и систематизированы основные методы и формы его финансирования. Обосновано наиболее актуальные формы кредитования жилищного строительства с учетом их преимуществ и недостатков. Исследована тенденции инвестирования строительства жилья в Украине. В работе выявлены проблемные аспекты применения облигационных займов,